

k.vandemortel · apr 6 · 6 minuten om te lezen

De start van de herstart

Hoe herstart je jouw leesonderwijs? Met een leeg A4tje!

Er zijn veel prachtige initiatieven om het (voor-)lezen te ondersteunen! Het belang ervan is altijd groot en in deze crisistijd helemaal. Volg de social media en je concludeert: wat een aanbod! Alles om de kinderen voor het lezen te (blijven) motiveren.

Aansluiting

Wanneer er een einde kan komen aan de periode van afstandsonderwijs en de beoogde ondersteuning van ouders weten we (nog) niet. Maar een aantal zaken zijn wel duidelijk. Feit is dat er kinderen zijn die meer profiteren van het aanbod en feit is dat er kinderen zijn die te weinig van het aanbod gebruik kunnen- of willen maken. En het is een feit dat al die kinderen zich over een poosje weer op school mogen melden. Leerkrachten moeten dan een aanbod-antwoord kunnen bieden aan de fanatieke lezers, aan de ik-heb-er-geen-zin-in-lezers en aan de lezers die heel moeizaam lezen en dus helemaal niet willen lezen. En alle schakeringen (beschikbare ouders en beschikbare boeken) daar tussenin. Nu is normaliter het kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen al een behoorlijke klus. Na deze bijzondere periode is het buitengewone opgave om een gedifferentieerde *aansluiting* te kunnen maken op al die verschillen in leer- en leesbehoeften. Zoals een motiverend genrerijk fictie- en non-fictie aanbod, variabele bronnen: kijken, luisteren en lezen en een instructie aanbod. We weten niet wanneer de leerlingen weer naar school komen, maar wel dát ze komen.

Het belangrijkste is het antwoord op de vraag waar je moet beginnen:

hoe start je de herstart van het leesonderwijs?

In deze blog propageer ik een kwalitatieve benadering. Vanuit de gedachte dat niet al het oude verkeerd is, bepleit ik de inzet van een zogenaamd 'running record'. (Clay, 1993; Smits & Braams, 2006). Formatief evalueren en waarderen dus (Van de Mortel & Förner, 2013). Maar bekijk in dit verband ook de nieuwe informatie van de PO-Raad: www.lesopafstand.nl, met name de inhoudelijke focus en inrichting. Je hebt voor een 'running record' weinig meer nodig dan een tekst, een leeg A4tje en een pen. Een van mijn wimpeltjes is vaak: 'Als jouw voorbereiding mislukt, dan ben je de mislukking aan het voorbereiden', dus als deze aanpak jou iets lijkt, lees dan verder door. Want ik licht toe op welke vragen het 'running record' een antwoord geeft en hoe je te werk kunt gaan. En doe er je voordeel mee.

Het belang van het maken van een 'running record' is dezelfde intentie waarmee je altijd observeert of een toets afneemt: om de instructie te informeren, het aanbod af te stemmen en *aan te sluiten* op de verschillen in leesontwikkeling en leesinteresse.

Wat is een 'running record'?

Een 'running record' is een leesverslag dat ontstaat door het maken van aantekeningen terwijl een leerling zelfstandig de tekst leest. De aantekeningen maak je op een leeg A4tje of op de kopie van de tekst die de leerling leest.

Wat is de meerwaarde van een 'running record'?

Een running record is veel meer dan fouten tellen en tijd waarneming zoals de AVI en de DMT afname. Veel aanpakken van 'running records' die op internet zwerven, beperken zich tot fouten en snelheid. Hoste noemt dit zo treffend de 'oppervlaktekenmerken' van een tekst. (Hoste, 2012). Als dit voor jou voldoende is, beperk je dan tot AVI en DMT want dan levert een 'running record' geen meerwaarde op. Maar als de leerlingen weer naar school mogen, wil je mijns inziens sowieso een compleet beeld van de leesontwikkeling en heb je dus meer nodig dan AVI en DMT. En bovendien kan het zomaar zo zijn dat het tijdstip van de herstart niet matcht met het geïndiceerde tijdstip van de toets afname. Voor de helderheid: ik onderschrijf het belang van een voldoende tempo en een beperking van het aantal fouten (niet onder de 95%). Maar woordjes blaffen en zinnetjes dreunen, zoals ik altijd zeg, bepalen niet de kwaliteit van de leesvaardigheid. Daarvoor is meer nodig. Je hebt zicht nodig op de vaardigheid van het vloeiend kunnen lezen. Vloeiend lezen betreft naast correctheid en tempo, ook de mate waarin de leerling met expressie leest. Expressie is zoveel meer dan intonatie. (Van de Mortel, 2015). Het criterium voor vloeiend lezen is dat de leesprestatie leuk moet zijn om naar te luisteren, het is lezen zoals je praat. Het lezen leidt tot betekenis verlenen en plezier in het lezen. Mijn aanduidingen betreffende tempo en correctheid met 'voldoende' en 'een beperkt aantal' en 'lezen zoals je praat', zijn nog redelijk vaag. Dit, omdat het nogal een verschil maakt welke tekst je leest: als er aanwijzingen gelezen moeten worden bij een recept of gebruiksaanwijzing, moet dat heel nauwkeurig en dus langzamer en met 100% nauwkeurigheid. Aan de andere kant, als er een tekst op beheersingsniveau gelezen wordt, dan is skimmen & scannen van toepassing en verwachten we snelheid. Beide benaderingen zijn prima, afhankelijk van de tekst en de taak. (ILA, 2018). Voor nu volstaan de genoemde aanduidingen, dat zal uit het vervolg in dit blog blijken.

Een 'running record' is een manier om inzicht in de leesontwikkeling te krijgen:

- je krijgt zicht op correctheid,
- je krijgt zicht op expressie,
- je krijgt zicht op strategisch leesgedrag zoals grammaticale steun, zelfcorrectie en leesbegrip,
- je evalueert de moeilijkheidsgraad van de tekst die je hebt ingezet,
- je monitort de individuele voortgang van de leesontwikkeling,
- je krijgt zicht op de verworvenheden en op de aspecten die nog lastig blijken te zijn of die heel erg goed gaan,
- je krijgt inzicht ten aanzien van de differentiatie m.b.t. het groeperen van leerlingen,
- last but not least: je krijgt informatie waarmee je jouw instructie kunt inrichten.

Een running record is oorspronkelijk bedoeld om regelmatig toegepast te worden bij *een aantal leerlingen* van wie de leesontwikkeling nauwkeuriger gevolgd moet worden. Veel vaker toegepast dan de reguliere toetsen. Als vast onderdeel van leesbegeleiding. Wekelijks. In de bijzondere situatie van *de start van de herstart* is de inzet van een 'running record' helpend ten aanzien van de leesontwikkeling van *alle leerlingen* in jouw groep.

Hoe werkt een running record?

- je neemt een 'running record' individueel af,
- in de bijzondere herstart-situatie gebruik je een 'running record' voor de hele groep en in ieder geval voor die leerlingen waar je meer zicht op wilt krijgen,
- kies een tekst in de belevings sfeer en interesse van het kind en op het niveau in de zone van de naaste ontwikkeling,
- benut het boek waarin een leerling al aan het lezen is. En in sommige situaties zul je zelf een tekstkeuze moeten maken. Gebruik wat je weet over de leerling,
- gun jezelf de gelegenheid om ervaring op te doen en start met goede lezers.

Wat heb je nodig?

- een tekst,
- als dat mogelijk is, een kopie van de tekst. En als dat niet kan volstaat een leeg A4tje. Dan maak je daarop het leesverslag. Hoe lang de tekst is, is afhankelijk van de leesontwikkeling van de betreffende leerling,
- overweeg een geluidsopname als je jezelf nog niet zeker genoeg voelt.

Wanneer pas je een 'running record' toe?

- dat kan ingepland online, met behulp van het digitale systeem dat je al hanteert. Het voordeel is de mogelijkheid om jezelf beter te kunnen voorbereiden op de gedifferentieerde aansluiting op de leer- en leesbehoefte van de leerlingen,
- dat kan live op school als de leerlingen er weer zijn. Het nadeel is dat je minder snel kunt anticiperen op de aansluiting,

Hoe maak je het leesverslag en welke aantekeningen maak je?

- De leerling zit naast je (of online tegenover je),
- je legt de bedoeling uit: de leerling leest de tekst zelf en dat doe je omdat je wilt weten op welke manier en met welke teksten en bronnen je het beste kunt aansluiten (als school weer begint),
- vertel dat je geen stopwatch gebruikt,
- als de leerling pauzeert tijdens het lezen bijvoorbeeld vanwege een bepaald leesaspect, gun het kind dan 5 tot 10 seconden en bied dan ondersteuning. Je benoemt de eerste letter van het woord of je zegt het woord voor. Niet te lang wachten want dat geeft onnodig frustratie en spanning.

Hieronder een overzicht van de codes die je kunt gebruiken om snel te kunnen noteren hoe of de leerling leest (klik op het schema voor een vergroting). Wellicht ben je al bekend met een aantal van deze codes. Misschien wil je liever andere gebruiken omdat je die al gebruikt. Pas ze dan aan. Het is natuurlijk van belang dat je de toepassing van het 'running record' deelt met de collega's en daarmee is ook het belang van het gebruik van dezelfde codes ook direct duidelijk. Betrek jouw interne begeleider, taal- en lees coördinator.

Naam van de leerling:		
Datum observatie:		Groep:
Wat de leerling doet	Wijze waarop de lkr noteert	Voorbeeld
De lln leest correct wat er staat.	Je markeert elk woord dat correct gelezen wordt, met een vinkje	v v v v v v De kat eet de muis op
De lln leest een ander woord dan dat er in de tekst staat.	Schrijf het uitgesproken woord boven het woord in de tekst	v <u>poes</u> v v v v De kat eet de muis op
De lln laat een woord weg, slaat een woord over.	Zet een streepje boven het woord dat wordt weggelaten	v v v v v <u> </u> De kat eet de muis op
De lln voegt een woord toe.	Schrijf het toegevoegde woord boven de zin en zet er een 'dakje' bij	v v v v v lekker v De kat eet de muis ^ op
De lln herhaalt een woord of een deel van de zin	Schrijf een H achter het woord/zin en teken een pijltje terug naar het begin van de herhaling. In het vb start de lln opnieuw met de zin, na "De kat"	← H v v v v v v De kat eet de muis op
De lln corrigeert zichzelf na een fout	Schrijf het eerst gelezen foute woord boven het gecorrigeerde woord en zet er de letters ZC bij (zelf correctie)	zc v v v v <u>mus</u> v De kat eet de muis op
De lln spelt goed; de lln spelt fout	Schrijf het gespelde woord met tussenstreepjes boven het woord	v k-a-t v v m-u-s v De kat eet de muis op
De lln kan een woord niet lezen en je hebt na enkele seconden het woord voorgezegd	Schrijf de letters VO (voorgezegd) boven het woord dat je hebt voorgezegd	v v v v VO v De kat eet de muis op
De lln laat wel een hele lange pauze vallen, vraagt om hulp en je zegt het woord voor	Schrijf een dubbele slash // tussen de woorden waar de pauze valt. Schrijf een vraagteken boven het woord waarvoor de hulp wordt gevraagd en eventueel de letters VO als je het woord hebt voorgezegd	v v v v //?VO v De kat eet de muis op
Belangrijke aanvullende informatie:		
<ul style="list-style-type: none"> ○ De leerling leest met plezier voor ○ De leerling leest met expressie voor ○ De leerling vermijdt oogcontact, friemelt, komt onzeker over ○ De leerling wil niet voorlezen ○ De leerling heeft tijdens het lezen andere vragen gesteld dan tekst gerelateerde vragen ○ De leerling vertelde (mbt leesmotivatie en interesse) het volgende: 		

Vervolg

In de vervolgbeschrijving die ik binnen twee weken maak en publiceer, beschrijf ik wat de resultaten van een 'running record' jou kunnen vertellen en hoe je die resultaten vervolgens kunt omzetten naar aansluitende afgestemde (instructie-) activiteiten.

Wanneer jullie hiermee aan de slag gaan, start het 'running record' dan met enkele heel belangrijke vragen met betrekking tot hun leesmotivatie en leesinteresse. Ook daar besteed ik aandacht aan in het vervolg.

Tips voor nu

- reflecteer op de mogelijkheden of je een 'running record' wilt toepassen,
- ga na of je jouw hele groep of enkele leerlingen in aanmerking wilt laten komen. Wat wil je weten over hun leesontwikkeling?,
- wat zou een goed moment kunnen zijn om het 'running record' te gaan toepassen?,
- pak een oefenmoment.

Succes!

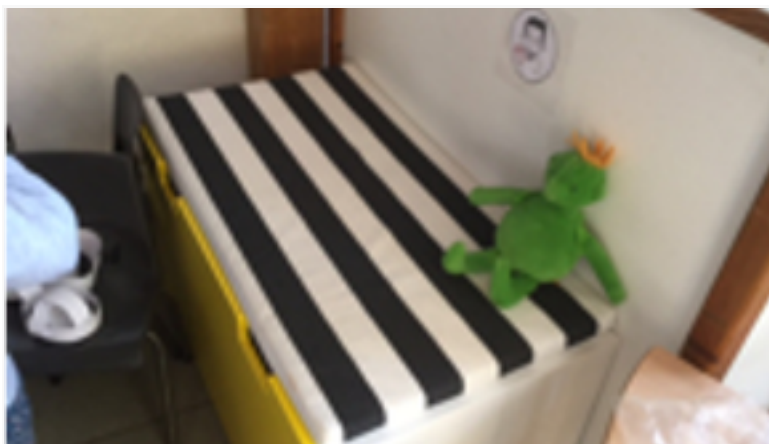

2,321 keer bekeken

3

Recente blogposts

[Alles weergeven](#)

De start van de herstart met jonge kinderen: Met vitami...

524 [Schrijf een reactie](#) [1](#)

Met kinderen de hoek in.

112 [Schrijf een reactie](#) [3](#)

Een goede voorbereiding is de sleutel tot succes!

Zinvol of zinloos tijd investeren tijdens de scho...

10,657 [Schrijf een reactie](#) [12](#)

[inloggen](#) en laat een opmerking achter.

Aafke Bouwman
Heuvelsepad 34A
6711 JP Ede
+31 655824098
a.bouwman@onderwijsadviseurs.com
KvK 62180274

CRBKO geregistreerd

Bianca Lammers
Deventerdijk 8a
7217 SC Harfsen
+31 629502901
b.lammers@onderwijsadviseurs.com
KvK 629502901

CRBKO geregistreerd

Karin van de Mortel
Stationsstraat 78
3881AE Putten
+31 629044614
k.vandemortel@onderwijsadviseurs.com
KvK 728868811

CRKBO geregistreerd

[Algemene voorwaarden](#)

[Privacyverklaring](#)

Copyright 2019 Onderwijsadviseurs.com